

Könyvvizsgálat tervezése és végrehajtása

Előadó:

Kórmúves Kinga

a PwC Kft. könyvvizsgálati osztályának vezető menedzsere, kamarai tag, könyvvizsgáló

Magyar Könyvvizsgálói Kamara

Audit munkafázisok a vizsgálat során

- **A megbízás elfogadás meghosszabbításának vizsgálata, szerződés készítés**
- **Tervezési stratégia**
- **Munkaprogram készítése és végrehajtása**
- **Összefoglaló ellenőrzési dokumentum elkészítése, kommunikáció az ügyféllel**
- **Könyvvizsgálói jelentés kiadása**

Tervezési stratégia

- **Audit általános tervezése és a jelentős területek beazonosítása**
- **Folyamatok részletes megismerése, dokumentálása**
- **Kockázatbecslés elvégzése**
- **Audit megközelítés**

Ügyfél megismerése

➤ **Ágazati, szabályozási és egyéb külső tényezők**

– **ágazati tényezők**

- piaci versenyhelyzet
- szállítói, vevői kapcsolatok
- technológiai fejlesztések
- tevékenység ciklikussága vagy szezonalitása

– **a szabályozási környezet**

- alkalmazandó pénzügyi beszámolási alapelvek
- jogi és politikai környezet (adózás, kormánypolitika)
- környezetvédelmi törvények

– **egyéb külső tényezők**

- gazdaság általános állapota
- kamatlábak, finanszírozás rendelkezésre állása
- infláció, valutaleértékelés

➤ **A gazdálkodó jellegének áttekintése**

a) Üzleti tevékenység megismerése

- bevételforrások jellege
- termékek vagy szolgáltatások és piacok
- gazdálkodás menete
- elektronikus kereskedelemben való részvétel
- földrajzi eloszlás és ágazati szegmentáció
- termelő berendezések, raktárak és irodák elhelyezkedése
- főbb vevők
- fontos szállítók
- foglalkoztatási helyzet
- kutatási és fejlesztési tevékenységek és ráfordítások
- kapcsolott felekkel folytatott ügyletek

b) Finanszírozási háttér megismerése

- adósság struktúra,
- szerződéses biztosítékok,
- korlátozások,
- garanciák és a mérlegen kívüli finanszírozási megállapodások
- lízingek
- a tulajdonosok vagy haszonhúzók (helyi, külföldi, üzleti hírnév és tapasztalat);
- kapcsolott felek

c) A beszámoló készítés jellemzői

- Alkalmazott számviteli alapelvek és ágazat specifikus gyakorlat
- Árbevétel elszámolásra alkalmazott számviteli politika
- Készletek számbavételi és értékelési eljárásai
- Szokatlan vagy összetett ügyletek elszámolásai
- Számviteli politika változásai és okai stb

➤ **Célok és stratégiák, valamint a kapcsolódó üzleti kockázatok megismerése**

A gazdálkodó céljait és stratégiáit a könyvvizsgálónak olyan mélységben kell megismernie, hogy azonosítani tudja azokat a kapcsolódó üzleti kockázatokat, amelyek lényeges hibás állításokat okozhatnak a pénzügyi kimutatásokban.

➤ **A gazdálkodó pénzügyi teljesítményének értékelése és áttekintése**

A könyvvizsgálónak meg kell ismernie a gazdálkodó pénzügyi teljesítményének értékelését és áttekintését.

➤ **A gazdálkodó egység belső kontrollja**

A könyvvizsgálónak azonosítania kell azokat a kontrollokat a belső ellenőrzési rendszerben amelyek meghatározóak a könyvvizsgálat szempontjából.

Lényegesség

„Lényegesnek minősül a beszámoló szempontjából minden olyan információ, amelynek elhagyása vagy hibás bemutatása- az észszerűség határain belül- befolyásolja a beszámoló adatait felhasználók döntéseit”

ugyanakkor

„Annak eldöntése, hogy mi tekinthető lényegesnek, szakmai megítélés függvénye”

Lényegességi szintek, mutatók:

Beszámoló egészére

Ügyletcsoportokra,
számlaegyenlegekre

Végrehajtási

Elhanyagolható

Viszonyítási alapok és határértékek

Adózás előtti
eredmény
5%-10%-a

Árbevétel
1%-3%-a

Összes
ráfordítás
1%-3%-a

Mérlegfőösszeg
1%-3%-a

Saját tőke
1%-2%-a

A mutatók átlagából számított lényegesség számítása 2016 óta nem megengedett!

Példa a lényegességi szint meghatározására

Lényegességi szint meghatározása egy kereskedő társaság esetében:

Az árbevétel növekedés a társaság teljesítményének a legfőbb mutatója, erre fókuszál a vezetés leginkább és a piac is ez alapján méri a teljesítményt. Az elmúlt néhány évben a társaság évi 5-10% árbevétel növekedést produkált, nagyobb kiugrások vagy visszaesések nélkül. A nyereség alacsony, részben az alacsony árak miatt, részben azért, mert a tulajdonos más cégei különböző szolgáltatásokat nyújtanak a társaságnak.

A könyvvizsgálónak ez a 3. éve a társasággal, az előző vizsgálatok során minden évben talált néhány figyelmen kívül hagyható hibát. Csalásra utaló jelet nem azonosított, a külső hatósági vizsgálatok sem találtak jelentős problémát. A társaságnak van külső hitele.

Határozzuk meg a lényegességi szinteket!

A fenti információk alapján az adózás előtti eredmény nem lenne megfelelő viszonyítási alap.

A könyvvizsgáló ezért az árbevétel 1-3%-ában állapíthatja meg a lényegességi szintet.

A végrehajtási lényegesség megállapítása során figyelembe veszi, hogy az előző években kevés hibát talált, hogy a vezetésen nincs különösebben nagy nyomás a pénzügyi eredmények elérésére, hogy a kontrollkörnyezet megfelelő ugyan a cég méretéhez képest, de nem igazán hatékony, és hogy az iparág, amiben a cég működik, nem tekinthető kockázatosnak. Ennek alapján a végrehajtási lényegességet a pénzügyi kimutatások egészére vonatkozó lényegesség 25-30%-ában állapíthatja meg.

Az egyértelműen elhanyagolható hiba szintjének meghatározásakor a könyvvizsgáló figyelembe veszi, hogy az elmúlt években mindig talált hibákat, bár azok nem voltak sem önmagukban, sem összesítve lényegesek. A tulajdonos-ügyvezetőt nem különösebben érdeklik az azonosított hibák. A kockázatbecslés során a könyvvizsgáló csak a két szokásos jelentős kockázatot azonosította, a kontrollok vezetés általi felülírásának kockázatát és a csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázatát az árbevétel elszámolásában.

Mindezeket figyelembe véve pl. 3%-ban állapíthatja meg az egyértelműen elhanyagolható hiba szintjét.

Előzetes kockázatbecslés - pénzügyi kimutatások szintjén

- **Kritikus területek meghatározása**
- kontrollok vezetés általi felülírásának kockázata
- csalásból eredő lényeges hibás állítás kockázata az árbevétel elszámolásában

A pénzeszközök értéküktől függetlenül általában kritikus területnek minősülnek a visszaélés kockázata miatt.

- Lényegességi szint feletti egyenlegek, melyeket nem tekintünk általában kritikus területnek: jegyzett tőke, eredménytartalék

Eredendő
kockázat

Ellenőrzési
kockázat

Feltárási
kockázat

Csalás kockázata

A KÖNYVVIZSGÁLÓ FELELŐSSÉGE A CSALÁS KAPCSÁN

- azonosítsa és felmérje a pénzügyi kimutatások csalásból eredő **LÉNYEGES HIBÁS** állításainak kockázatait,
- elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot szerezzen a csalásból eredő lényeges hibás állítás becsült kockázatairól a megfelelő válaszok megtervezésén és megvalósításán keresztül,
- megfelelően válaszoljon az azonosított vagy gyanított csalásra

Csalási háromszög

Csalás kockázatának kezelése

- Váratlan helyszíni ellenőrzések (készlet, készpénz)
- Kiszámíthatatlanság beépítése a könyvvizsgálatba
- Visszaigazolások (készlet, követelés, kötelezettség)
- Jelentős, szokatlan ügyletek részletes vizsgálata
- JET (journal entries teszt, naplótételek tesztelése)
- Részletes elemző eljárások
- Munkatársak kikérdezése (interjú)
- Szakértők igénybevétele
- IT alapú könyvvizsgálati technikák

Külső szakértők, belső ellenőrzés munkájának felhasználásáról hozott döntés a kockázatok csökkentésére

A tervezés szakaszában kell felmérni azt, hogy a könyvvizsgálat során van-e külső szakértők bevonására szükség (620-as standard)

- Teljes körű ismeret és szakértelem igényéből pl. jogi, műszaki, vagyonértékről stb. döntés
- Más könyvvizsgálók (csoport auditorok) munkájának felhasználása (600-as standard)
- Belső auditor munkájának felhasználása (610-es standard) belső ellenőrzés, számviteli rendszer felmérése, hasznosítása
- Informatikus, számítástechnikai szakértő bevonása

A külső szakértők bevonása a könyvvizsgáló felelősségét nem csökkenti!

EQCR (belső minőségellenőr) bevonás → közérdeklődésre számot tartó kör esetében

Leggyakoribb hiányosságok – tervezés-kockázatbecslés

- Az ügyfél üzleti tevékenysége és az ágazati szabályozási körülmények felmérésének dokumentációját nem mutatták be.
- Nem terveztek alapvető vizsgálati eljárásokat kritikus és jelentős számlaegyenlegekhez, forgalomhoz, bemutatáshoz (pl. adott garancia).
- Nem került meghatározásra lényegességi szint.
- A könyvvizsgálati munkaprogram túl általános volt, nem volt kellően ügyfél specifikus.
- A kockázatelemzés során kritikusnak minősített szállítókat nem minősítették jelentős vizsgálati területnek.
- A belső ellenőrzési rendszerek működésének felmérését nem dokumentálták, ennek ellenére hatékonynak minősítették.
- A belső ellenőrzési rendszer felmérése során a könyvvizsgáló az üzleti tevékenység folyamatait áttekintette, de kontrollpontokat nem állapított meg, kontroll tesztek nem végezett. A belső ellenőrzés hatékonyságáról szubjektív módon, a korábbi vizsgálati tapasztalatai alapján mondott véleményt.
- A csalás miatt előforduló lényeges hibás állítás kockázatát nem azonosítottak, következtetését viszont elmulasztotta indokolni, miszerint az árbevétel, és a vezetők kontrol felülírásának kockázata nem csalási kockázat.

Munkaprogram

➤ **Kockázatbecslés alapján készül**

Tartalmazza:

- Könyvvizsgálati célt
- Kritikus könyvvizsgálati területeket
- Alkalmazott vizsgálati eszközöket és eljárásokat
- Az elvégzett feladatokat
- A kijelölt tesztek
- Referenciákat, melyeket a vizsgálat során alkalmazunk

Audit megközelítés

Kontroll
alapú

Szubsztantív
tesztelésen
alapuló

Számlacsoport	A tétel a lényegességi küszöbérték feletti	Eredendő kockázat	Nagyszámú tranzakciót tartalmaz?	Kritikus terület?
Tárgyi eszközök	igen	közepes	igen	igen
Készletek	igen	közepes	igen	igen
Követelések	igen	közepes	igen	igen
Pénzeszközök	igen	magas	igen	igen
Saját tőke	igen	alacsony	nem	nem
Céltartalékok	nem	közepes	nem	nem
Hosszú lejáratú kötelezettségek	igen	alacsony	nem	nem
Rövid lejáratú kötelezettségek	igen	közepes	igen	igen
Passzív időbeli elhatárolások	igen	alacsony	igen	nem
Értékesítés nettó árbevétele	igen	magas	igen	igen
Egyéb bevételek	igen	alacsony	nem	nem
Anyagjellegű ráfordítások	igen	közepes	igen	igen
Pénzügyi műveletek eredménye	igen	alacsony	igen	nem
Adófizetési kötelezettség	nem	alacsony	nem	nem
Kontrollok vezetés általi felülírásának kockázata	n/a	magas	n/a	igen

Kockázattal érintett egyenleg	Kockázat szintje	Kockázatos állítások	Kontrollal lefedett állítások	Elemző eljárások	Alapvető eljárások, tesztelések
Tárgyi eszközök	K	L, J, E, T, É, M, B	-	Mozgástábla és értékcsökkenés újrakalkulálása	Növekedések, csökkenések tesztelése, analitika-főkönyv egyeztetés
Készletek	K	L, J, E, T, É, M, B	L, T, J, E	Értékvesztés újrakalkulálása, készletértékelés vizsgálata,	Leltár vizsgálata, mérés teszt, NRV teszt,
Követelések (Vevők, Követelések kapcsolt vállalkozással szemben)	K	L, J, E, T, É, M, B	L, T, J,	Értékvesztés kalkulálása a koros lista és mérlegfordulónap utáni fizetések alapján	Nyitott vevőkhöz kapcsolódó egyenlegközlés, jogi teljességi nyilatkozatok vizsgálata, Kapcsolt felek közötti tranzakciók vizsgálata (szerződés), kontrollok hatékonyságának vizsgálata, Transzferár szabályzat
Pénzeszközök	M	L, J, E, T, É, M, B		Év végi átértékelés újrakalkulálása devizás tételek esetében	Minimális pénzkészlet vizsgálata, év végi egyenlegközlés, aláírt pénztárrovanccs, pénzkezelési szabályzat
Céltartalékok	K	L, J, E, T, É, M, B			Szerződések vizsgálata, interjú készítése a vezetéssel, jogi teljességi nyilatkozatok vizsgálata

Leggyakoribb hiányosságok –rendszerfelmérés

- A könyvvizsgáló a vizsgált cégen belül működő folyamatok megismerését nem dokumentálta
- A könyvvizsgáló a vizsgált cégen belül működő folyamatok megismerését csak a könyvvizsgálói szoftver által erre a célra felkínált kérdőívben szereplő kérdésekre adott „igen/nem” válaszokkal dokumentálta
- A könyvvizsgáló a vizsgált cégen belül működő folyamatokat megismerte, de annak működési hatékonyságára vonatkozóan teszteléseket nem vagy nem kellő mintaszámmal végzett
- A könyvvizsgáló kizárólag szubsztantív tesztelést alapján szerzett bizonyítékokat, de ennek okát a tervezési dokumentumban nem indokolta
- A könyvvizsgáló a folyamatok megismerésére vonatkozóan nem készített ún. rotációs tervet
- A könyvvizsgáló az előző évben megismert folyamat működésének a rotációs tervre hivatkozva annak ellenére nem tesztelte, hogy az jelentősen változott az előző év óta

A könyvvizsgáló felelőssége

*"... a könyvvizsgálatot úgy tervezzük meg és végezzük el, hogy **kellő bizonyosságot** szerezzünk arról, hogy az éves beszámoló mentes-e lényeges hibás állításoktól."*

Állítások

Előfordulás

Létezés

Teljesség

Jogok és
kötelmek

Értékelés,
felosztás

Besorolás,
érthetőség,
bemutatás

Időbeli
elhatárolás

Pontosság

Kellő bizonyosság (ISA 200)

Elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékok (ISA 200)

*"...kellő bizonyosság akkor áll rendelkezésre, ha a könyvvizsgáló **elegendő és megfelelő** könyvvizsgálati bizonyítékot szerzett ahhoz, hogy a könyvvizsgálati kockázatot (vagyis azt a kockázatot, hogy a könyvvizsgáló nem megfelelő véleményt ad ki olyan esetben, amikor a pénzügyi kimutatások lényeges hibás állítást tartalmaznak) elfogadhatóan alacsony szintre csökkentse."*

Elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékok (ISA 500)

A könyvvizsgáló célja a könyvvizsgálati eljárások oly módon történő megtervezése és végrehajtása, amely lehetővé teszi a könyvvizsgáló számára, hogy ***elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékot*** szerezzen ahhoz, hogy ésszerű következtetéseket tudjon levonni, amelyekre a könyvvizsgálói véleményt alapozza.

Elegendő és megfelelő könyvvizsgálati bizonyítékok (ISA 500)

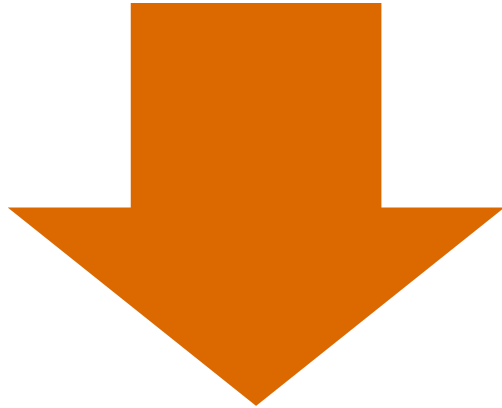
Elegendőség

- A könyvvizsgálati bizonyíték mennyiségének mértéke
- A kockázatok és bizonyítékok minőségének függvénye

Megfelelő

- A könyvvizsgálati bizonyíték minőségének mértéke
- A bizonyítékok relevanciájának és megbízhatóságának függvénye

A könyvvizsgálati bizonyítékok megbízhatósága (ISA 500)

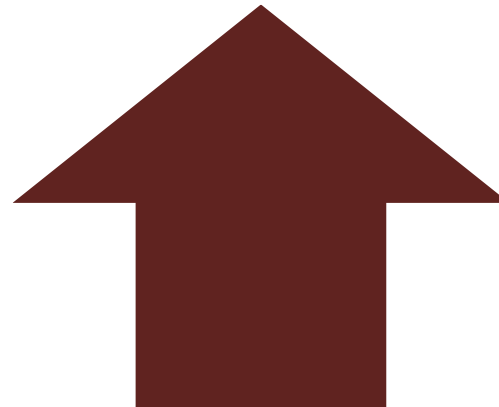

Megbízhatóbb:

- Eredeti dokumentum
- Könyvvizsgáló által megszerzett bizonyíték
- Írott formában
- Gazdálkodó egységen kívülről származó

Kevésbé megbízható:

- Másolat
- Nem közvetlenül a könyvvizsgáló által megkapott
- Szóbeli formában
- Gazdálkodó egység által előállított bizonyíték

A könyvvizsgálati bizonyítékok megszerzését szolgáló könyvvizsgálati eljárások (ISA 500)

Szemrevételezés

Megfigyelés

Külső
mege erősítés

Újrászámítás

Ismételt
végrehajtás

Elemző
eljárások

Interjú

Tételek tesztelésre történő kiválasztása a könyvvizsgálati bizonyítékok megszerzése érdekében (ISA 500)

Az összes tétel kiválasztás (100 %-os vizsgálat)

- A sokaság kevés, de nagy értékű tételekből áll;
- Jelentős kockázat;
- Automatikusan végzett számítás

Konkrét tételek kiválasztása

- Nagy értékű, vagy kulcsfontosságú tételek;
- Egy bizonyos összeg feletti összes tétel;
- Információszerzést szolgáló tételek.

Könyvvizsgálati mintavételezés

- Teljes sokaságra vonatkozó következtetés;
- Homogén sokaság;
- Nagy elemszám;
- Egyedenként alacsony értékek.

Könyvvizsgálati bizonyítékok – egyes tételekre vonatkozó speciális szempontok (ISA 501)

Készletek

- Fizikai leltáron való részvétel (a vezetés utasításainak végrehajtását értékeli, a leltározási folyamat megfigyelése, a készlet szemrevételezése, tesztszámolások végrehajtása)
- Annak vizsgálata, hogy a készletek a leltár eredményének megfelelően kerültek kimutatásra
- Alternatív könyvvizsgálati eljárások, ha a leltáron való részvétel kivitelezhetetlen

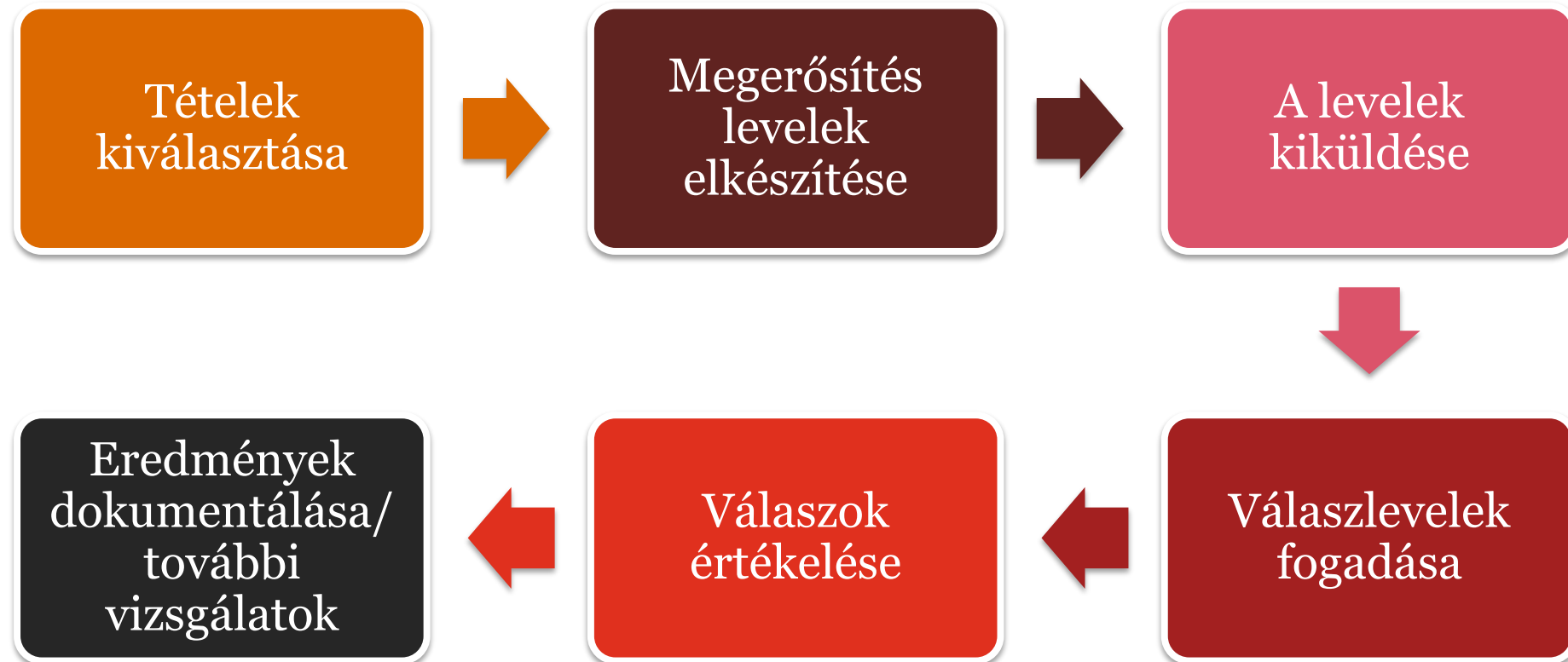
Peres ügyek és egyéb jogi igények

- Interjú a vezetéssel, egyéb munkatársakkal és jogi tanácsadóval
- Jegyzőkönyvek és külső jogi tanácsadókkal való levelezések vizsgálata
- Jogi költség számlák átvizsgálása
- Írásbeli nyilatkozat külső jogi képviselőktől

Szegmens-információk

- A vezetés által szegmensinformációk meghatározására alkalmazott módszerek megismerése
- Elemző eljárások és egyéb könyvvizsgálati módszerek elvégzése

Külső megerősítési eljárások folyamata

Külső megerősítési eljárások eredménye (ISA 505)

A megerősítési kérésekre
adott válaszok
megbízhatósága

Nemválaszolás

Amikor az elegendő és
megfelelő könyvvizsgálati
bizonyíték megszerzéséhez
szükséges a pozitív
megerősítésre irányuló
kérésre adott válasz

Leggyakoribb hiányosságok – bizonyíték gyűjtés

- Nem ragaszkodnak a jelentős követelések, kötelezettségek **külső** megerősítéséhez
- Az egyenlegközlő levelek és nyilvántartás összevetését nem dokumentálták
- A visszaigazolás nem a könyvvizsgáló címére érkezett
- Bank egyenlegközlőt nem kértek
- A jogi levél áttekintése nem dokumentált vagy update-je elmarad
- A nyitó adatok ellenőrzésének tényét elmulasztották dokumentálni első könyvvizsgálat esetén.
- Az ellenőrzés során bemutatott dokumentáció nem tartalmazta a fordulónap utáni események vizsgálatát, valamint a vállalkozás folytatása elvének teljesülésének vizsgálatát.
- Azonosított csalás esetén nem történt bizonyíték gyűjtés a csalás beszámolóra gyakorolt hatásának azonosítására.
- Elemzés során azonosított jelentős kockázatra nem történt bizonyíték gyűjtés.
- Nincs bizonyíték gyűjtés az eredménykimutatás és kiegészítő melléklet tételeire.
- A dokumentáció nem tartalmaz következtetéseket.
- A leltár ellenőrzés során nem derül ki, hogy mit ellenőriztek.
- Nem lehet bizonyítani, hogy a könyvvizsgáló megállapításai a teljes sokaságra vonatkoznak pl. export árbevétel (kontroll alapú megközelítés, mintavételezés, lefedettség a végrehajtási lényegességig).

Köszönöm a figyelmet!

Kérdések?